

Jagten

på fritiden er sat ind

Polfoto

TENDENS Fritiden er blevet fredløs. I dag skal alle kunne legitimere, hvad de bruger deres fritid til. For alt, hvad vi gør og ikke gør, er en del af projektmenneskets fortælling om sig selv

AF JOHANNES HENRIKSEN

DET ER EGENTLIG IKKE FORDI, HAN ER TRÆT AF SIT ARBEJDE. Men for 34-årige Peter Brodersen er det bare vigtigere at have tid til at gøre alt det, han har lyst til: Rejse, besøge venner, se film, slappe af. Derfor har han indrettet sit arbejde som IT-programmør på en måde, så han sjældent behøver at arbejde mere end 15-20 timer om ugen.

"For mig handler det om at gøre, hvad jeg har lyst til. Og så længe jeg ikke er forpligtet til at tjene en masse penge for at holde hus og hjem, prioriterer jeg at have så meget fritid som muligt. Også selv om mange undrer sig over det," siger Peter Brodersen.

I dag er jagten på fritiden nemlig sat ind. Senest af politikerne som samstemmende siger, at vi skal arbejde mere. Sidste år var det 12 minutter om dagen. I år er det helligdagene, som skal inddrages.

Men faktisk er politikernes reformiver ikke den største trussel mod fritiden. Den kommer i stedet fra nutidens fordring om, at alt, hvad vi foretager os, og ikke mindst alt det, vi

ikke foretager os, er med til at skabe fortællingen om os selv.

PROJEKTSAMFUNDET

Projektsamfundet, som filosofen Anders Fogh Jensen kalder det. I sin bog af samme navn beskriver han et samfund, hvor projektformen præger alle livets områder og er trængt ind i samfundets grundlæggende struktur. En naturlig konsekvens af projektsamfundet er ifølge Anders Fogh Jensen, at fritid i klassisk forstand trænges i baggrunden.

"Fritid er en kategori fra et tidligere samfund, hvor der var arbejdstid, fritid, spisetid og sengetid. I projektsamfundet findes fritiden ikke, for alt hvad du laver – også uden for arbejdstid – er en del af projektet: Løbeturen er et sundhedsprojekt, biografturen er et læringsprojekt osv.," siger Anders Fogh Jensen.

Han er selv lige blevet højskolelærer og fortæller, hvordan arbejde og fritid også for ham selv er begyndt at flyde sammen.

or mig handler det om
gøre, hvad jeg har
st til. Og så længe jeg
ke er forpligtet til at
ene en masse penge for
holde bus og hjem,
rioriterer jeg at have så
egget fritid som muligt.
også selv om mange
adrer sig over det.

ETER BRODERSEN, IT-PROGRAMMØR

år jeg underviser, dyrker jeg min
eresse for filosofi, og når jeg så om
enen sidder og ser fjernsyn, er det
e med henblik på at finde emner, jeg
n bruge i undervisningen," siger han.
n største danske undersøgelse af
holdet mellem arbejde og fritid blev
et af etnologen Thomas Højrup
age i 1983. Her definerede han tre
undlæggende livsformer, som hver
er var bestemt af forholdet mellem
ejde og fritid.

De selvstændiges livsform var ken-
egnet ved ikke at have nogen klar
deling mellem arbejde og fritid. Et
nisk eksempel var den selvstændige
rdmand, hvor det at passe gården
gjorde rammen om livet - morgen,

middag og aften.

Lønarbejderlivsformen var derimod
karakteriseret ved, at den enkelte løn-
modtager arbejdede for at få råd til at
holde fri. Modsat den karrierebundne
livsform, hvor man holdt fri for at lade
op til at kunne arbejde noget mere.

I takt med, at den danske befolk-
ning har fået længere uddannelser og
flere penge mellem hænderne, er kar-
rierelivsformen blevet mere udbredt,
siger Bella Marckmann, ekstern lektor
ved Sociologisk Institut, Københavns
Universitet. Hun understreger dog
samtidig, at alle tre livsformer fortsat
er udbredt i det danske samfund.

"I udlægningen af projektsamfun-
dets konsekvenser glemmer man ofte,
at der fortsat er en meget stor del af
befolkningen, som går på arbejde fra 8
til 16, og som ikke tager arbejdet med
hjem. Hele Danmark tilhører ikke
den kreative klasse. De er blot stærkt
repræsenteret i medierne," påpeger
hun.

Alligevel mener hun godt, man kan
tale om, at fritiden har ændret karak-
ter i takt med, at danskerne har fået
flere penge mellem hænderne.

"Vi har simpelthen fået råd til at
dyrke fritidsaktiviteter, der koster
noget, hvad enten det gælder wind-
surfing, sejlsad eller cykling på en dyr
racercykel."

REFLEKSIVITETEN

Også de nye teknologiske muligheder
spiller en central rolle for, hvordan vi
bruger vores fritid, påpeger hun. Ikke
mindst internettet sluger i dag en stor
del af folks frie tid. Blandt andet fordi
der har givet folk med særinteresser
langt bedre muligheder for at finde
sammen end tidligere.

"Hvis jeg er den eneste i Danmark,
som samler på modelfly fra 1950'erne,
så har jeg med internettet pludselig
fået mulighed for at finde et fællesskab
om netop den hobby med folk i Sve-
rige, Tyskland eller Australien," siger
Bella Marckmann.

Den største ændring hænger dog
ifølge hende sammen med det, socio-

logerne kalder refleksiviteten, som er
blevet et grundvilkår i det moderne
samfund. Det forhold at den enkelte
hele tiden er bevidst om, at man altid
kunne gøre alt muligt andet.

Det er især den engelske sociolog
Anthony Giddens, som har beskrevet
moderniteten som præget af en
institutionel refleksivitet, der påvirker
såvel samfundsmæssige institutioner
som hverdagsliv, personlighed og iden-
titet. Selvet bliver et refleksivt projekt,
som består i at opretholde sammen-
hængende, men konstant reviderede
fortællinger om sig selv.

Fraværet af traditioner og faste for-
mer tvinger det enkelte menneske til
hele tiden at træffe egne valg af livsstil,
som bliver stadig vigtigere i oprethol-
delsen af en selvidentitet.

"I dag gøres det enkelte menneske
i langt højere grad end tidligere an-
svarlig for sine valg. Der er aldrig kun

*Det bliver stadig van-
skeligere at legitimere
ikke at have gang i
projekter eller selvdan-
nelse. Men fraværet af
egentlig fritid kommer
ikke kun af, at andre
forlanger noget af dig.
Det er ofte også noget,
den enkelte tager på
sig, fordi det er sjovt og
udfordrende.*

- ANDERS FOGH JENSEN, FORFATTER
OG HØJSKOLELÆRER

n måde at gøre tingene på, og man
væder hele tiden på nogen, der mener,
at man burde gøre noget helt andet,
og end det man faktisk gør," siger Bella
Larckmann.

For, som hun siger: "Der kan jo
f.eks. uheldigt talt altid komme en fra fjern-
landet og spørge, hvorfor man går her
og spiller fodbold. Og hvad man får ud
af det?"

Noget tilsvarende gjorde sig
gældende for Anders Fogh Jensen, da
han sidste vinter rejste 2 ½ måned til
Argentina. Uden andet formål end at
slippe af og slippe væk fra vinterkul-
den hjemme i Danmark. Der gik ikke
lang tid, før han løb ind i en byge af
spørgsmål – ikke mindst fra europæ-
ere – om, hvad hans formål med rejsen
 egentlig var.

Hurtigt gik det op for ham, at det
ikke var tilstrækkeligt at svare, at han
jo skulle være et eller andet sted i
universet. Så han endte med at opdigte
en historie om, at han var i gang med at
forbedre sine spanskundskaber.

"Det bliver stadigt vanskeligere at
legitimere ikke at have gang i projekter
eller selvdannelse. Men fraværet af
egentlig fritid kommer ikke kun af, at
andre forlanger noget af dig. Det er
ofte også noget, den enkelte tager på
sig, fordi det er sjovt og udfordrende.
Derfor må man også selv have evnen til
at sige fra," siger Anders Fogh Jensen.

Og så er vi tilbage ved Peter Broder-
sen. På mange måder er han et rigtigt
projekt menneske. De fleste jobs har
han haft for ét år ad gangen, indtil han
blev selvstændig for ni år siden.

Men for ham handler projekttilværel-
sen ikke om at realisere sig selv. Det
handler derimod om ikke at binde
sig - for at være fri til at gøre det, han
har lyst til. Og lige nu er det i hvert
fald ikke at arbejde mere. Det er,
trods politikernes ønsker, blevet hans
selvfortælling.

"I morgen tager jeg fire dage til
Sverige for at besøge en god ven. Jeg
kunne sagtens have arbejdet de dage,
men jeg havde altså lyst til noget andet.
Det kan godt være, det ikke passer ind
i politikernes regneark. Men jeg tror,
politikerne har forregnet sig," siger
han. ✪

de frie skolers advokat ®

Danmarks førende advokatfirma når det gælder
rådgivning af frie skoler

Vi påtager os aldrig sager mod frie skoler

www.frieskolerlaw.dk